

UN PREZUMTIV MONUMENT ÎN TIMIȘOARA AL EROULUI NAȚIONAL GENERAL ION DRĂGĂLINA

VASILE MIRCEA ZABERCA

Despre personalitatea aproape legendară a eroului național general Ion Drăgălina s-au scris nenumărate studii, articole și chiar volume asupra problemei fiind aproape inutil să mai zăbovim¹. Apreciat și iubit de către contemporani, el a fost deopotrivă prețuit de urmași, care au înțeles să-i păstreze o perenă amintire, să-i omagieze memoria în felurite moduri. Între acestea și monumentele sculpturale ridicate de bănățeni la Lugoj și Caransebeș.

Mai puțin este cunoscută intenția, laudabilă, a locuitorilor Capitalei Banatului, de a-i eterniza eroismul printr-o altă operă de artă. Despre ce este vorba?

În 1941 s-a constituit aici, cu scopul precizat anterior, un comitet ce funcționa la Casinoul Militar-Civil. Datele pe care le prezentăm în continuare sunt preluate dintr-un afiș, document valoros (vezi Anexa), care ne-a fost pus la dispoziție, cu generozitate, de către dl. dr. Mircea Ancușă, cadru universitar, locuitor al municipiului Timișoara, căruia îi adresăm mulțumiri și în acest mod.

Afișul (dimensiuni 50/30 cm), tipărit de către un comitet de inițiativă este inaugurat de titlul „O statuie a eroului general Ion Drăgălina în Capitala Banatului“, continuând, în fapt, „Patriotica chemare a Corpului Luptătorilor și a Asociației Cercetașilor României pentru a cinsti la 1 Decembrie 1941, figura eroului de la Jiu.

Documentul este împărțit, prin subtitluri, în două registre distincte. În centrul primului este plasată fotografia cu chipul impunător al generalului erou (de altfel, o poză cunoscută), înveșmântat ca ofițer al oștirii române. De o parte și de alta a fotografiei este imprimat un text, mai exact apelul „*Frați bănățeni și olteni*“, din care redăm următorul pasaj: „*Stăpânirea de veacuri a Sfintei glii strămoșești a cerut milioane de jertfe, pentru care puterea Divină a binecuvântat Națiunea Română și a înălțat-o printre Popoarele Alese a fi apărătoare ale civilizației creștine. Jertfele aduse pe altarul Patriei au înălțat Poporul Român pe culmile eroismului și Istoria noastră e, ca a Sfântă Evanghelie în care sunt înscrise pentru veșnicie, cu litere de sânge și foc, numele vitejilor Voievozi, al Regilor Ctitori de Țară. Comandanții de oaste, ofițerii și ostașii, cari, prin suprema lor jertfă, au realizat libertatea de sub robia hoardelor barbare și biruința cea mare: Unirea tuturor Românilor. Întreaga suflare românească păstrează pentru acești eroi al Neamului, cultul Sfânt, iar faptele lor de arme trebuie să fie catehismul ostășesc, prin care se întărește credința și educația tinerei generații care are datoria patriotică și istorică, de a crește în spirit eroic, spre a fi demnă urmașă a vitejiei strămoșilor*“².

Nu știm precis luna când a fost tipărit documentul, dar din context reiese că aceasta s-a petrecut după intrarea României în războiul din est, ceea ce ar explica, în mare măsură, tonul extrem de înflăcărat al apelului.

Menirea registrului inferior al afișului îl descifrăm, parțial, chiar din titlul ce-l poartă: „Eroul General Ion Drăgălina suprema jertfă a integrității Banatului“. Textul face o succintă trecere în revistă a calităților și meritelor militare ale generalului, cel care a pregătit sufletește și ostășește o întreagă pleiadă de ofițeri și a însușește credință în victorie, dragoste față de pământul patriei, tuturor soldaților, adică celor care prin eroismul lor au cucerit — în Războiul Reîntregirii Neamului — fortificațiile de pe Muntele Alion, Valea Cernei și Orșova, eliberând astfel Banatul. Devenit comandant al Armatei I-a, Ion Drăgălina inițiază a puternică ofensivă, ce l-a constrâns pe inamic să-i opună în luptă elita trupelor sale. În toiul crâncenei înceștări, din defileul Jiului, generalul Drăgălina este lovit de un glonț dușman, rana cauzându-i în cele din urmă, la 24 octombrie 1916, decesul. Trecerea în neființă a eroului a fost deplânsă de întreaga suflare românească, regretată chiar și de către comandanții armatei germane, care au exprimat condoleanțe, oștirii noastre.

În aceleași registru, al doilea, *Corpul Luptătorilor și Asociația Cercetașii României* din Banat îndeamnă frații bănățeni și olteni, care au luptat alături și l-au cunoscut, să participe „la marea mobilizare a întregii suflări românești, din capitala Banatului, în Sf. zi a Unirii tuturor Românilor“³, unde urma să se evoce și comemoreze figura legendară a eroului, de la a cărui moarte se împlinea un sfert de veac. Tot atunci trebuia să se constituie comitetul menit să se preocupe de ridicarea — în piața din fața Teatrului Național — a statuii viteazului comandant de oaste, pe soclul monumentului urmând să fie incizate numele ofițerilor și soldaților, care s-au jertfit în cele două războaie.

Din dorința de-a atrage cât mai mult popor la comemorare, inițiatorii acțiunii solicitau, celor care dețineau amănunte din viața și faptele eroului, să colaboreze, până la 1 decembrie 1941, la ziarele: „Universul“, pe adresa domnului I. Velovan și Gh. Lungulescu, „Curierul“, de sub conducerea d-lui Pamfil Șeicaru (combatant în Valea Cernei), „Viața“ de sub direcția marelui scriitor Liviu Rebreanu, „Vestul“ sub direcția lui Sever Bocu, „Dacia“, organul de propagandă al „Astreii Bănățene“ și „Curierul Banatului“, de sub direcția domnului Iancu Conciatu, vicepreședintele „Corpului voluntarilor“. Articolele închinete evocării generalului Ion Drăgălina urmau să fie înmănunchiate într-un volum, pentru difuzarea lui „mai ales în masă mare a Poporului, spre a fi pildă de eroism și jertfă pentru noua Românie a Românilor, care trebuie să aibe cultul vitejiei strămoșești“⁴.

Afișul a fost semnat în numele *Comitetului de organizare de Corpul Luptătorilor* Regionala Banat, reprezentat de comandant Sever Bocu, vicecomandant dr. Cornel Bojincă, șef de stat major lt. col. i.r. Radu Ionescu, precum și de *Asociația Cercetașii României Subcentrul Banat*, reprezentată de președintele Alexandru Buzoianu și Sever Ghiulescu, cercetași din Războiul de Întregire, cenzor în Comitetul C.L.

Nu cunoaștem cu certitudine din ce motiv s-a renunțat la edificarea monumentului la Timișoara. Probabil că timpul fizic a fost prea scurt pentru ca țelul să fie atins până la 1 Decembrie 1941, după cum și considerentele de ordin financiar nu pot fi omise, aceasta având în vedere dificultățile care s-au adunat sumele de bani pentru ridicarea unui monument sculptural similar la Caransebeș.

Suntem de părere că, totuși cauza reală a fost alta. Tot în 1941, Caransebeșul — locul de obârșie al generalului Drăgălina — a luat inițiativa eternizării memoriei eroului printr-un bust, și, drept urmare, aici s-a constituit la 28 aprilie același an, deci anterior datei înființării celui din Timișoara, un comitet sub președinția protopopului Romul G. Ancușa. Comitetul în cauză a solicitat acordul generalului Ion Antonescu și a ministerelor de resort din București. Fără îndoială că s-au stabilit contacte, s-au purtat convorbiri, între comitetele din cele două orașe bănățene și în acest context trebuie că s-a ajuns la un consens, declarându-se oportunitatea amplasării monumentului la Caransebeș. Pentru aceasta pledează și faptul că pe listele de subscripție lansate de caransebeșeni pentru colectarea fondurilor trebuincioase figurau diverse instituții timișorene, inclusiv cele ale administrației de stat, între care Primăria municipiului Timișoara și, de asemenea, principalele unități militare. Evident că, fără acest consens, alta ar fi fost situația, nu cea ilustrată de documentele consultate de noi.

După cum se cunoaște, dezvelirea monumentului s-a produs la Caransebeș, joi 3 iunie 1943, prin aceasta urmașii manifestându-și recunoștința și admirația față de memoria viteazului general, care, prin jertfa vieții sale, a reînviat virtuțile militare ale grănicerilor bănățeni și a pecetluit dreptul de stăpânire românească asupra pământului României Mari. Era, așa cum arătam anterior, al doilea monument înălțat în Banat, după cel de la Lugoj, sființit la 2 iunie 1931, ambele consacrate bravului general român.

N O T E

1 *Generalul I. A. Drăgălina. Eroul de la Cerna și Jiu văzut de contemporani. Strînse și publicate ca un omagiu adus eroului cu ocaziunea Dezvelirii monumentului său*, 28 iunie 1931, Lugoj, f.a.; Coriolan Buracu, *Generalul Ioan A. Drăgălina*, în „Tribuna Graniței”, Nr. 6, 1935; Prot. Romul G. Ancușa, *Generalul Ioan Drăgălina*, în „Calendarul Românului”, 1936 (anul XLVIII), p. 103—112; Dr. A. Marchescu, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de avere (Cotribuțiuni istorice și juridice)*, Caransebeș, 1941, p. 286—293; N. Popescu, *Generalul Ioan Drăgălina*, București, 1967; L. Groza, *Testamentul generalului Ion Drăgălina*, în „Acta Musei Napocensis”, XVIII, 1981, p. 575—579; Nicoleta Gumă, dr. Petru Bona, *Generalul Ioan Drăgălina (1860—1916)*, Caransebeș, 1991.

2 Arhiva Muzeului de istorie al județului Caraș-Severin, document neinventariat.

3 *Ibidem*.

4 *Ibidem*.

O STATUIE EROULUI GENERAL ION DRĂGĂLINA ÎN CAPITALA BANATULUI

Patriotica chemare a „Corpului Luptătorilor“ și a „Asociației Cercetașii României“, pentru a evoca și comemora în Sf. zi a Unirii tuturor Românilor, 1 Dec. 1941, figura eroului de la Jiu.

Frați bănățeni și olteni,

Războiul Sfânt a reînviat eroismul și legendara vitejie a ostașului român, care s-a luptat totdeauna pentru înălțarea Sfintei Cruci și apărarea cu sânge a pământului strămoșesc.

Stăpânirea de veacuri a Sfintei gлии strămoșești a cerut milioane de jertfe, pentru cari Puterea Divină a binecuvântat Națiunea Română și a înălțat-o printre Popoarele alese să fie apărătoare ale civilizației creștine.

Jertfele aduse pe Altarul Patriei au înălțat Poporul Român pe culmile eroismului și Istoria noastră e, ca o Sfântă Evanghelie în care sunt înscrise pentru veșnicie, cu litere de sânge și foc, numele vitejilor Voievozi, al Regilor Ctitori de Țară, Comandanții de oaste, ofițerii și ostașii, cari, prin suprema lor jertfă, au realizat libertatea de sub robia hoardelor barbare și biruanța cea mare: Unirea tuturor Românilor.

Întreaga suflare românească păstrează pentru acești eroi ai Neamului cultul Sfânt, iar faptele lor de arme trebuie să fie catehismul ostășesc, prin care se întărește credința și educația tinerei generații care are datoria patriotică și istorică, de a crește în spirit eroic, spre a fi demnă urmașă a vitejiei strămoșilor.

Pilda cea mai vie și care întărește maxima filosofică populară „Din stejar, stejar răsare“, o dă distinsului (sic!) nostru istoric și fiu ctitorul României Mari d. Gheorghe Brătianu, care, după ce și-a călit sufletul la eroismul crâncenelor lupte ale Cruciadei împotriva bolșevismului, a făcut o confesie de credință către întregul Popor Român, prin care declară, că, biruința ostașului român trebuie să realizeze „România de Măine“.

Testamentul veșnic al viteazului și Marelui Rege Ferdinand I și al Sfintei Regina Maria, e pecetluit cu jertfele Comandanților de oștire, ofițerii și sute de mii de ostași, al căror sânge s-a plămădit cu pământul strămoșesc.

Eroul General Ion Drăgălina, suprema jertfă a integrității Banatului

În fruntea acestor Sfinți eroi ai Neamului, se înalță, cu aureolă de vizionar și viteaz ostaș, eroul General Ion Drăgălina, un demn fiu al Banatului și care a fost predestinat să fie printre apostoli, cari au realizat prima unire sufletească între frații robiți și cei liberi.

După ce a pregătit suflătește și ostășește o întreagă generație de ofițeri, la declararea Războiului pentru realizarea idealului național, comanda Diviziei I de fer, ai căror ostași au dat cele mai crâncene lupte, în Carpați, pentru cucerirea Banatului.

Credința de victorie și dragostea ce o manifesta, din sufletul său de titan, pentru a intra triumfal în Banatul său drag, o spunea, în cuvântările înflăcărâte, adresate ostașilor înainte de a intra în luptă între cari și ostașilor Regimentului de Dorobanți 17 Mehedinți, care e renumit prin vitejești fapte de arme și căroră Generalul Comandant le-a adresat testamentul său pentru care s-a jertfit.

„Leiul lui 17 vreau să cucerim Alionul și să vă conduc la victorie în Banatul meu drag unde ne așteaptă iubiții frați.“

Eroismul ostașilor a dus la cucerirea fortificațiilor de pe muntele Alion, valea Cernei și Orșova, Generalul Comandant Ion Drăgălina intrând în Banatul său drag încununat de glorie.

Această strălucită victorie de arme l-a înălțat pe viteazul general la Comanda Armatei I, însărcinare care a fost ordonată, la telefon de Marele Rege Ferdinand I.

Având credința nestrămutată în izbânda Oștirii și Neamului Românesc, Generalul Ion Drăgălina a organizat o ofensivă, ce a obligat pe inamic să arunce în luptă cele mai de elită trupe.

În toiul acestor crâncene lupte, în defileul Jiului, Generalul Ion Drăgălina, a murit, ca, un erou, moarte de erou, ce însuși Comandanții Armatei Germane, au regretat-o și au exprimat condoleanțe întregii Armate Române.

„Corpul Luptătorilor“ și sub-centrul „Asociației Cercetașii României“ din Banat, adresează o patriotică chemare către frații bănățeni și olteni, cari au luptat sau au cunoscut sufletul de titan al eroului General Ion Drăgălina, să participe la marea mobilizare a întregii suflări românești, din Capitala Banatului, în Sf. zi a Unirii tuturor Românilor, când se va evoca și comemora figura legendară a eroului General Ion Drăgălina, de la moartea căruia se împlinesc 25 de ani, constituindu-se, în acelaș timp, un comitet spre a se înălța, pe piața din fața Teatrului Național o statuie a viteazului comandant de oaste și pe al cărei soclu să fie săpate și numele ofițerilor și ostașilor, cari s-au jertfit în cele două războaie.

Pentru ca, această comemorare închinată marelui suflet al Eroului General Ion Drăgălina, să poată fi cunoscută de întreaga suflare românească, rugăm pe cei ce au luptat și au fost colaboratorii mai apropiați, sau fii ai Banatului și Olteniei și cari știu sau cunosc importante amănunte din viața și faptele eroice ale veneratului General, să colaboreze permanent, până la 1 Decembrie a.c., la ziarele „Universul“, pe adresa d-lor Inginer I. Velovan și Gh. Lungulescu, redactor, cari au fost cei mai apropiați colaboratori, „Curenul“, de sub conducerea d-lui Pamfil Seicaru, care a luptat în Valea Cernei, „Viața“, de sub direcția marelui scriitor d. Liviu Rebreanu „Vestul“, de sub conducerea d-lui Sever Bocu, Comandantul Regionalei „Corpul Luptătorilor“, „Dacia“, organul de propagandă al „Astrei Bănățene“ și „Curierul Banatului“ de sub direcția d-lui Iancu Conciatu, vice-președintele Copului voluntarilor.

Articolele închinat evocării și comemorării eroului General Ion Drăgălina, care s-a jertfit pentru integritatea Banatului vor fi editate, într-un volum și care va fi difuzat mai ales în masa mare a Poporului, spre a fi pildă de eroism și jertfă pentru noua Românie a Românilor, care trebuie să aibă cultul vitejiei strămoșești.

Sediul comitetului de or-ganizare și orice informaținuni, la Casinoul Mi-litaro-Civil (delegat SeverGhițulescu)

În numele Comitetului de organizare:

„Corpul Luptătorilor“
Regionala Banat
Comandant *Sever Bocu*
Vice-comandant dr. *Cornel Bo-jincă*
Șef de Stat Major, Lt. Col. i.r.
Radu Ionescu

„Asociația Cercetașii României“
Sub-Centrul Banat
Președinte *Alexandru Buzoianu*
Sever Ghițulescu
Cercetaș din Războiul de întregire, Cenzor în comitetul C.L.

UN PRÉSOMPTIF MONUMENT, À TIMIȘOARA, DU HÉROS NATIONAL LE GÉNÉRAL IOAN DRAGALINA

(Résumé)

Mettant en valeur un document inédit, récemment entré dans les archives du Musée de l'Histoire de Reșița, l'auteur présente l'intention des habitants de Timișoara d'éterniser en pierre le souvenir de l'héros, le général Ioan Drăgălina, mort au devoir pendant la première guerre mondiale.

Le monument, qui devrait être bâti en 1961 a été emplaced, finalement, à Caransebeș.